

DOK KINO

Radiostan

Radiostan kuljettaa katsojansa entisen Neuvostoliiton maiden halki. Matkan aikana kohdattujen ihmisten tarinat paljastavat meille Keski-Aasian maailman, johon pääsemme vain harvoin kurkistamaan.

Ohjaus: Tomás Sheridan

Teemat: unelmat, maahanmuutto, rasismi, eri väestöryhmien eriarvoisuus, naapurusto

Yhteiskunnallinen elokuva-analyysi

Pohdittavaa:

- Elokuvasa ihmiset puhuvat maahanmuutosta: toiset suhtautuvat siihen negatiivisesti, toiset positiivisesti. Osa on itsekin maahanmuuttajia. Miten Suomessa suhtaudutaan maahanmuuttoon? Miten itse suhtaudut maahanmuuttoon?
- Oletko kohdannut rasismia jossain? Millaisessa tilanteessa? Miksi jotkut ihmiset pitävät toisia ihmisryhmiä arvokkaampina kuin toisia?
- Elokuvasa sanotaan, että Kazakstan on monikansallinen maa. Mitä sillä tarkoitetaan? Onko Suomi monikansallinen maa? Perustele näkemyksesi. Mitä hyötyä monikansallisuudesta voi olla?
- Vihamielinen suhtautuminen eri maista tuleviin ihmisiin johtuu usein tietämättömyydestä sekä ennakkoluuloista. Millaisia ennakkoluuloja muunmaalaisilla voisi olla suomalaisista?
- Elokuvasa puhutaan naapurisuhteista. Millaisia naapureita sinulla on? Millaiset välit sinulla on naapureihisi? Tunnetko heitä? Jos näet heitä pihalla tai rapussa, puhutko heille? Mitä arvelet, millaiset välit ihmisillä 50 vuotta sitten oli naapureihinsa? Ovatko asiat muuttuneet, ja jos ovat, niin miksi?
- Elokuvan lopussa todetaan, että ”kukapa ei haaveilisi jostain?” Viime kädessä meitä kaikkia yhdistää ainakin se, että meillä kaikilla on erilaisia haaveita ja unelmia. Mistä sinä haaveilet? Entä kaverisi?

Tehtävää:

- Neuvostoliitto koostui liiton loppupuolella 15 maasta, ns. **neuvostotasavallasta**. Ottakaa selvää mitä nämä nykyisin itsenäiset valtiot olivat. (Venäjä, Ukraina, Uzbekistan, Kazakstan, Valko-Venäjä, Azerbaidzan, Georgia, Tadzikistan, Moldova, Kirgisia, Liettua, Turkmenistan, Armenia, Latvia, Viro.) Valitkaa pienryhmissä kukin yksi näistä maista ja tutustukaa siihen. Voitte kiinnittää huomiota esimerkiksi seuraaviin seikkoihin: maan sijainti, ilmasto, kasvillisuus, väkiluku, väestö, elinkeinot, uskonnot, juhlat, kansanperinne, tavat, kulttuuri.

- **Esitelkää maat luokassa.** Pohtikaa yhdessä esitelmien jälkeen mitä yhteistä mailla on ja mitä eroja niiden väliltä löytyy. Oliko jostain maasta hankala löytää tietoa? Miksi luulet niin olevan?
- Leikkikää luokassa tai pienryhmissä ”**kansallisuus-Aliasta**”. Oppilaat voivat itse päättää kansallisuudet, joita haluavat edustaa, tai opettaja voi tulostaa liitteenä olevan paperin ja jakaa roolit oppilaille. Leikkiä pelataan sanaselityspeli Aliaksen sääntöjen mukaan. Oppilaat kuvailevat vuorollaan omaa kansalaisuuttaan muille, ja muiden tulee arvata mistä kansallisuudesta on kyse. Kyseessä olevan maan nimeä ei saa mainita. Muut oppilaat yrittävät arvata mistä maasta on kyse. Leikin jälkeen, kun kaikki kansallisuudet on arvattu, voidaan luokassa keskustella kuvauksissa esiintyneistä stereotyyppioista (Esiintyikö niitä? Ovatko stereotyyppit totta, ts. syövätkö kaikki ranskalaiset patonkia, jne.) sekä stereotyyppien synnystä – mistä stereotyyppit tai mielikuvat ylipäänsä tulevat mieliimme?

Esteettinen elokuva-analyysi

Pohdittavaa:

- Miksi ohjaaja on tehnyt tällaisen elokuvan? Mitä hän on halunnut viestiä elokuvallaan?
- Mistä itse tekisit elokuvan? Mikä olisi sellainen asia, johon sinä haluaisit vaikuttaa elokuvan keinoin?
- Mieti, miten elokuva oli kuvattu ja miten tarina kerrottu. Oliko elokuvan toteutustapa onnistunut? Oliko se uskottava? Jäikö mielestäsi jotain puuttumaan? Olisitko kuvannut elokuvan itse jotenkin toisin?
- **Miljö ja maisemat:** Elokuvat sijoittuvat tiloihin ja maisemiin, joihin kytkeytyy symbolista merkitystä. Radiostan-elokuvassa pääsemme näkemään paljon erilaisia miljöitä. Millä tavoin maisemat ja miljööt kuvastavat henkilöiden sielunmaisemia? Miten eri maisemat mielestäsi liittyvät elokuvaan? Miksi elokuvaan on ylipäänsä kuvattu maisemia, miksi puhujia ei esimerkiksi haastateltu sisätiloissa kotonaan?
- Dokumentaarin ohjaaja on tallentanut tapahtumat ottamatta varsinaisesti kantaa siinä tapahtuviin asioihin. Saako dokumentaristi ottaa kantaa elokuvan tapahtuminn? Dokumentaristi ottaa kantaa myös valinnoillaan: hän valitsee tietyn aiheen ja tietyt kuvat ja kohtaukset kaikesta kuvaamastaan materiaalista. Jos dokumentaristi esimerkiksi tekisi elokuvaa kouluruuasta, ja yrittäisi saada katsojan vakuuttumaan siitä, että kouluruoka on pahanmakuista, hän jättäisi lopullisesta elokuvasta pois kaikki positiiviset kommentit kouluruuasta. Miksi tämän esimerkin mukainen toiminta olisi epäeettistä?
- Dokumenttielokuva on aina subjektiivinen, ohjaajan luoma kuvaus todellisuudesta, mutta sen tulisi kuitenkin pyrkiä todellisuuden kunnioittamiseen. Dokumenttielokuvan erottaa fiktioelokuvasta sen keskittyminen todellisuuteen ja aitoihin, todellisiin henkilöihin. Dokumenttielokuvassakin kuitenkin on usein tapana ”järjestää” tilanteita. Esimerkiksi elokuvan tekijä saattaa huomata henkilöihänsä tekevä käärynpöyrän, mutta ei ehdi ottaa videokameraansa esille. Jos hän pyytää henkilöä tekemään käärynpöyrän uudestaan, kyseessä on järjestetty tilanne. Suurimmassa osassa dokumenttielokuvia on käytössä joitakin todellisuuden puuttumisen keinoja. Vähintään

Tehtävää:

- Mikä elokuvasta jäi parhaiten mieleesi? Kirjoita paperille mikä henkilö, tapahtuma, repliikki ja/tai kohtaus jäi parhaiten mieleesi. Vertaillkaa vastauksia parin kanssa. Pohtikaa mistä syystä juuri nämä tietyt asiat olivat mieleenpainuvia.
- Kokeilkaa erilaisia **kuvakulmia** kameralla. Kuvatkaa samaa kohdetta erilaisista kulmista. Miten kohde muuttuu? Minkälaisilla kuvakulmilla kohteen saa näyttämään isolta? Entä pieneltä? Miten pitäisi kuvata, että kohde näyttäisi olevan liikkeessä? Entä miten luoda yhdellä kuvalla rauha? Kokeilkaa erilaisia versioita ja analysoikaa sitä, miten kuvakulma vaikuttaa kuvaan: miten kuva muuttuu ja mitä se viestii.

Kuväkäsikirjoitus eli storyboard

Kuväkäsikirjoitus eli *storyboard* on elokuvantekijöiden työkalu, jonka avulla koko työryhmän on helppo hahmottaa, millainen elokuvasta on tulossa. Se on sarjakuvamaiseen muotoon saatettu versio käsikirjoituksesta, josta ilmenee henkilöhahmojen sijainti ja kuvassa tapahtuva liike. Kukin elokuvan kohtaus jaetaan otoksiksi, ja jokaisesta otoksesta piirretään yksi kuva. Kuväkäsikirjoituksen perusideana on, että jo ennen kuvausta suunnitellaan elokuvan päälinjat, mietitään esiin otettavat yksityiskohdat ja arvioidaan kunkin jakson kesto. Editointivaiheessa kuväkäsikirjoitus auttaa kokonaisuuden hahmottamisessa sekä ottojen järjestelemisessä. Kuväkäsikirjoituksen laatii yleensä *storyboard artist* käsikirjoituksen sekä tuottajan ja ohjaajan ohjeiden perusteella.

Lähteet: www.elokuvaopas.com, mediakompassi.yle.fi, elokuvantaju.uiah.fi

- Suunnitelkaa itse **oma lyhytelokuva**. Mistä aiheesta tekisitte elokuvan? Kirjoittakaa ensin **synopsis**, eli hahmotelma elokuvan sisällöstä. Synopsisesta selviää elokuvan tyylilaji, tapahtumat, henkilöhahmot ja rakenne. Fiktioelokuvassa synopsis on tiivistelmä elokuvan toiminnasta, mutta dokumenttelokuvassa synopsis saattaa olla vain liuska elokuvan aiheesta tai päähenkilöstä. Sen jälkeen laatikaa elokuvasta **storyboard**, jossa mietitte elokuvan visuaalista hahmottamista: kuvakulmia, kameran liikkeitä, kuvakokoja ja esiintyjien asemaa ja liikkeitä kuvassa.

Kuväkäsikirjoituksen tekemistä helpottaa, jos käytössä on kamera. Kuvakulmia voi kameran läpi katsoessa hahmottaa helpommin. Kokeilkaa rohkeasti eri kuvakulmia – miten vaikutelma muuttuu, jos henkilöä kuvataan alhaalta tai ylhäältä? Entä millainen vaikutelma syntyy, jos kamera on zoomattu hyvin lähelle kohdetta, tai jos kuva on hyvin laaja? Mitä tapahtuu, jos ensimmäisessä kuvassa näytetään päähenkilöä nauramassa ja seuraavassa juoksevaa koiraa? Katsoja hahmottaa tuolloin, että henkilö nauraa koiralle. Kokeilkaa erilaisia versioita kuvien yhdistämisestä leikkauksen avulla.

KANSALLISUUSALIAS: KANSALLISUUSKORTIT

italialainen	espanjalainen	intialainen
japanilainen	ruotsalainen	venäläinen
amerikkalainen	kreikkalainen	egyptiläinen
virolainen	brasilialainen	irlantilainen
namibialainen	irakilainen	ranskalainen
saksalainen	englantilainen	islantilainen
thaimaalainen	norjalainen	kiinalainen